

ROM PO DROM -projektin
loppuraportti 14.6.2010

SISÄLLYS:

1. JOHDANTO	3
2. PROJEKTIN LÄHTÖKOHDAT	3
3. PROJEKTIN TOTEUTUS	5
4. ROMANIAN ROMANIEN HISTORIAA	6
5. ROMANIAN ROMANIT EUROOPASSA JA SUOMESSA	6
5.1. EU:n vapaan liikkuvuuden lieveilmiö	6
5.2. Näkökulmana ihmisoikeudet	7
5.3. Helsinkiin saapuvat romanit	8
5.4. Suomen viranomaisten toimintamahdollisuudet	9
6. PROJEKTISSA TEHTY TYÖ	9
6.1. Työ romanien keskuudessa	9
6.2. Yhteistyösuhteet	14
6.3. Julkisuus	14
7. HAVAINTOJA KERJÄLÄISILMIÖSTÄ	15
7.1. Miksi romanit tulevat Suomeen?	15
7.2. Ansaintatavat	15
7.3. Naisten ja lasten asema	16
8. ROMANIKYSYMYS EUROOPPALAISENA HAASTEENA	17
8.1. Euroopan Unioni	17
8.2. Suomessa tapahtuva poliittinen vaikuttamistyö	19
9. NÄKÖKULMIA TULEVAISUUDEN TOIMINTATAPOIHIN	20

1. JOHDANTO

Helsingin Diakonissalaitos otti vastaan Helsingin kaupungin sosiaaliviraston tarjoaman mahdollisuuden alkaa kartoittaa ja selvittää pääasiassa Romaniasta tulleiden romanien tilannetta sekä humanitaarisen tuen ja akuutin avun tarvetta huhtikuussa 2008. Tähän ryhdyttäessä ei arvattu, kuinka - sosiaalisesti ja poliittisesti - herkkään aiheeseen tartuttiin. Romanien tulo Helsinkiin oli suomalaisittain aivan uusi ilmiö ja toi mukanaan asioita, joihin ei ollut totuttu. Kodittomuutta ja työttömyyttä tässä muodossa ei ole Suomessa. Kodittomuus oli liitetty lähinnä päihteitä käyttäviin hyvin syrjäytyneisiin ihmisiin. Työttömyys on luonteeltaan erilaista kuin romanien työttömyys. Suomalainen työtön on koulutettu ja yleensä ollut joskus työssä, lukuun ottamatta jo nuorena syrjäytyneitä henkilöitä, joiden tilanne on omanlaisensa. Hämmennystä kaupunkilaisissa aiheutti eniten tulijoiden katukerjääminen. Kadulla esiintyviin taiteilijoihin oli kyllä totuttu, mutta ei kerjäämiseen. Kukkien myyntikin tuntui jo tungettelevalta.

Kaupunkilaisten suhtautuminen oli kahdenlaista. Jotkut kaupunkilaiset kauhistuivat sitä, että ihmisten täytyy kerjätä elättääkseen itsensä ja perheensä. He halusivat auttaa näitä ihmisiä. Toiset puolestaan kokivat kerjäävät romanit enemmänkin uhkana omalle turvallisuudelleen ja viihtymiselleen. Koettiin myös häpeää, jos ulkomaalaiset luulivat romaneja suomalaisiksi. Tämä kaupunkilaisten kaksijakoinen suhtautuminen osaltaan teki romanien kanssa työskentelyn hyvin haastavaksi työntekijöille.

Prosessi lähti liikkeelle Helsingin kaupungin sosiaaliviraston ja Helsingin kaupungin hallintokeskusten valmistelusta, jonka puitteissa asiantuntijaryhmä teki matkan Romaniaan ja järjesti keskusteluforumin, jonka edustajat kävivät myös tutustumassa Tukholman tilanteeseen. Kenelläkään ei tuntunut olevan vastauksia, enemmänkin kysymyksiä.

Helsingin kaupunginhallitus esitti valtioneuvostolle pyynnön käynnistää tarvittavat toimenpiteet kerjäläisiin liittyvien viranomaiskäytänteiden yhdenmukaistamiseksi. Sisäasiainministeriö asetti 4.4.2008 kerjäläisiin liittyvien viranomaistoimien yhdenmukaistamistarvetta kartoittavan ja tarvittavia ohjeita tai lainsäädäntömuutoksia valmistelevalle työryhmän. Työryhmän keskeiset johtopäätökset olivat, että tarvitaan valtakunnallisesti yhtenäiset ohjeet sekä selkeät ja tunnetut tietojenvaihtosäännökset. Lisäksi romanien syrjintään ja moninaiisiin köyhyyteen liittyviin ongelmiin on puututtava EU-tasolla ja vuoropuhelua Romanian viranomaisten kanssa tulee jatkaa. Lakeja, säädöksiä ja järjestelmiä ei työryhmän mukaan ole syytä muuttaa yhden ryhmän erillistarpeiden vuoksi, vaan normaalipalvelut, säännöt ja ohjeet ovat myös heidän käytössään siinä laajuudessa kuin ne ovat muidenkin Suomessa tilapäisesti oleskelevien EU -kansalaisten käytössä.

2. PROJEKTIN LÄHTÖKOHDAT

Helsingin kaupungin sosiaalivirasto pyysi Helsingin Diakonissalaitosta perustamaan projektin, jolla varaudutaan kerjäläisten tuloon Helsinkiin. Projektin nimeksi tuli Rom po drom (Romanit tiellä). Projekti oli osa laajempaa kaupungin strategista valmistautumista tilanteeseen sekä osallistumista romanien tilanteen parantamiseen heidän kotimaassaan. Yhteistyökumppaneiksi kutsuttiin Kirkon Ulkomaanapu, Helsingin Poliisilaitos ja Suomen Romanifoorumi. Helsingin kaupungin hallintokeskus oli edelleen hankkeessa mukana.

Helsingin kaupunki asetti Diakonissalaitoksen kanssa yhteisessä hankesuunnitelmassa 26.5.2008 päämäärät seuraavasti:

- Tietojen keruu viranomaisille Helsingissä ja mahdollisesti muualla Suomessa oleskelevien romanien määrästä, olosuhteista ja toimintatavoista
- Kerjäämiseen liittyvien haittojen minimointi
- Romanian kotimaan olosuhteiden tunteminen mahdollisten paluuta helpottavien toimenpiteiden suunnittelemiseksi
- Romanian jonkin tai joidenkin kansalaisjärjestöjen ja paikallisviranomaisten tuki romanien aseman parantamiseksi kotimaassa

Lisäksi Helsingin kaupunki halusi korostaa hankkeen toisessa vaiheessa (8.5.2009), että

- Romanian tai muiden Itä-Euroopasta tulevien kadulla elantonsa ansaitsevien ihmisten ei tule saada erityiskohtelua tai erityispalveluita muihin turisteiksi luokiteltuihin ihmisiin verrattuna (vrt. sisäasiainministeriön mietintö 2008)
- Ihmisoikeusnäkökulma tulee huomioida

Helsingin Diakonissalaitos asetti tavoitteikseen hankesuunnitelmassa 26.5.2008 seuraavat:

- Kerjäläisten kohtaamiseksi on olemassa Helsingin kaupungin tavoitteiden mukainen valmiusaste, jolla sekä selvitetään kerjäläisten tilannetta että vähennetään haittoja kaupungin alueella
- Tiedon kerääminen ja dokumentointi
- Suunnitelma toimenpiteiksi kadulla oleskelevien ihmisten suhteen Helsingissä
- Akuutin humanitaarisen avun antaminen (etenkin lapset ja vanhukset)
- Osallisuus avun suunnitteluun romanien kotimaahan projektissa saadun tiedon pohjalta

Helsingin Diakonissalaitos on valinnut vuosille 2009–2013 erityisiksi teemoikseen etnisen monimuotoisuuden sekä köyhyyden ja syrjäytymisen ehkäisyyn, jotka molemmat tukevat Rom po drom -projektin toimintaa. Projektin *pitkän aikaväin* tavoitteiksi asetettiin:

- Liikkuvien ihmisten tarpeisiin vastaaminen tilannetta korjaavalla tavalla
- Jatkotoimenpiteiden mahdollistaminen kokemuksia kerryttäen ja edelleen välittäen sekä uusia toimintatapoja kehittäen
- Haittojen ehkäiseminen tiedotuksen, yhteydenpidon ja aktiivisen läsnäolon keinoin
- Toimijaverkoston luominen, jonka kautta romaneille tarjoutuu mahdollisuus toimeentuloon ja ihmisarvoiseen elämään myös kotimaassaan
- Olosuhteiden paranemiseen vaikuttaminen kotimaissa tiedotuksen ja muun vaikuttamisen keinoin

Välittömiksi toimenpiteiksi nimettiin:

- Yhteyden ylläpito liikkuvaan väestöön ja ao. ilmiöön
- Tiedonsiirto eteenpäin jatkotoimenpiteitä varten
- Akuutin humanitaarisen avun antaminen
- Tiivis ja toimiva verkostoyhteistyö Suomessa ja ulkomailla:
 - viranomaisyhteistyö Suomessa
 - Kirkon Ulkomaanavun tms. toimijan ulkomailla tekemän työn tuki ja linkittäminen Suomessa tehtävään työhön
 - yhteistyön avaaminen Romanian koulutus- ja sosiaaliviranomaisiin sekä avustajajärjestöihin

3. PROJEKTIN TOTEUTUS

Helsingin Diakonissalaitos toteutti hanketta katutason projektina ajalla 2.6.2008 – 31.5.2010. Ohjausryhmä seurasi ja arvioi projektin toteutusta. Projektin päätyttyä Helsingin Diakonissalaitos päätti, että katutason työ jatkuu kesän 2010 ajan Helsingin Diakonissalaitoksen kustantamana.

Projektin kohderyhmä käsitti liikkuvan väestön, joka hankki toimeentulonsa epävirallisoin keinoin Helsingin kaduilla, lähinnä kerjäämällä, myymällä, keräämällä kierrätysmateriaaleja ja esiintymällä. Kohderyhmää yhdistävät kunnollisten asuntojen puute, työttömyys, koulutuksen ja ammatillisen sekä kielitaidon puute, rajattu pääsy sosiaali- ja terveyspalvelujen piiriin sekä toisinaan aktiivinen yksityisen tai julkisen tuen etsintä. Kohderyhmää ei rajattu etnisin tai kansallisin perustein. Suurin osa projektin tavoittamista henkilöistä edusti kuitenkin Itä-Euroopasta lähtöisin olevia romaneja, lähinnä Romaniasta ja jonkun verran myös Bulgariasta.

Helsingin Diakonissalaitos palkkasi projektin alkaessa kaksi työntekijää, jotka jalkautuivat kohtamaan kadulla ansaitsevat ihmiset siellä, missä romanit liikkuvat. Työntekijöiden tehtävänä oli luoda yhteys heihin ja selvittää heidän taustaansa, olosuhteitansa, ansaintatapojaan sekä mahdollisen akuutin humanitaarisen avun tarvetta. Samalla kartoitettiin heidän mahdollisuuksiaan työntekoon Suomessa. Työntekijöiden tehtävänä oli kertoa suomalaisen yhteiskunnan säännöistä ja edellytyksistä mm. työnsaantiin, sairaudenhoitoon tai sosiaalisiin etuuksiin. Työhön kuului myös aktiivinen motivointi Romaniaan paluuseen ja siellä elämisen mahdollisuuksien etsimiseen ja koulunkäynnin jatkamiseen.

Projektissa työskentelivät projektipäällikkönä ja kenttätyöntekijänä Tuomo Leinonen (sairaanhoitaja - diakoni, ytk.) ja romaniankielentaitoinen Marjatta Vesalainen (sosionomi). Leinosen työsuhde päättyi 18.12.2009. Lisäksi tärkeänä apuna on ollut romanialainen sosionomiopiskelija Anca-Loredana Enache Diakonia-ammattikorkeakoulun Järvenpään yksiköstä. Hän oli harjoittelijana ajalla 1.9.2008 – 12.12.2008 ja työsuhteessa ajalla 9.6.2009 – 30.9.2009 sekä 14.12.2009 lukien projektin päättymiseen saakka.

Viranomaiset toimivat omaan toimivaltaansa liittyvissä asioissa. Helsingin sosiaaliviraston sosiaalipäivystyksen kanssa tehtiin tarvittaessa yhteistyötä lastensuojeluun ja muuhun sosiaalihuoltoon liittyvissä asioissa. Muut sidosryhmät määrittyivät työskentelyn edetessä.

Projektille asetetun *ohjausryhmän* tehtävänä oli liittää projektissa tapahtuva työ suurempaan strategiaan viitekehukseen romanien aseman parantamiseksi. Ohjausryhmän jäseniksi kutsuttiin:

Jarmo Rähä, puheenjohtaja, Helsingin kaupungin sosiaalivirasto
 Ritva Creutz, sihteeri, Helsingin Diakonissalaitos
 Kyösti Florin, Fintiko Romano Forum – Suomen Romanifoorumi (v.2009)
 Jaana Föhr, Helsingin Diakonissalaitos
 Marianne Heikkilä, Kirkon Ulkomaanapu
 Pekka Höök/Timo Vainio, Helsingin kihlakunnan poliisilaitos
 Jarmo Kökkö, Helsingin Diakonissalaitos
 Aarno Lahtinen, Kirkon Ulkomaanapu
 Tuomo Leinonen, Helsingin Diakonissalaitos
 Johanna Seppälä, Helsingin kaupungin hallintokeskus
 Marjatta Vesalainen, Helsingin Diakonissalaitos
 Miranda Vuolasranta, Fintiko Romano Forum – Suomen Romanifoorumi

Projektin *johtoryhmän* tehtävänä oli seurata ja arvioida projektin työskentelyä ja raportoida siitä edelleen Helsingin kaupungin ohjausryhmälle. Johtoryhmään kuuluivat Helsingin Diakonissalaitoksen edustajat ohjausryhmästä, projektin työntekijät sekä Helsingin kaupungin edustajana sosiaaliviraston johtava sosiaalityöntekijä.

Projektin rahoitti Helsingin kaupungin sosiaalivirasto.

4. ROMANIAN ROMANIEN HISTORIAA

Alun alkaen Romanian romanit olivat maaorjina Romaniassa. Orjuus poistettiin vasta 1860 -luvulla. Nytemmin Romaniassa arvioidaan asuvan 2,5–5 miljoonaa romanian. EU-maissa heitä arvellaan asuvan 600.000–1.500.000. Euroopan Unionin jäsenhakemuksen mukaan kokonaisväkiluku Romaniassa on 22,6 miljoonaa.

Muut Romanian kansalaiset suhtautuvat romaneihin yleensä penseästi. Romanivastaiset asenteet juontavat juurensa jo toisen maailmansodan jälkeisestä ilmapiiristä. Kommunisisessa yhteiskunnassa heihin suhtauduttiin B-luokan kansalaisina. Romanian hallitukset eivät paneutuneet heidän asemansa ja oikeuksiensa parantamiseen. Heillä oli kuitenkin mahdollisuus työllistyä valtion tehtäisiin, rakentaa taloja ja ylläpitää kohtuullista elintaso. Ceausescun teloittamisesta vuonna 1989 seurasi hallintotasolla voimakas romanien vastainen liikehdintä.

Samoihin historiallisiin tapahtumiin liittyvä sosialistisen hallinnon purkautuminen aiheutti Romaniassa taloudellisen kriisin. Sen seurauksena valtion omistama ja kontrolloima talous romahti ja merkittävä osa väestöstä joutui työttömäksi ja köyhtyi. Yrityksiä myytiin ulkomaalaisille. Seuraukset kohdistuivat erityisesti syrjittyihin ja heikosti koulutettuihin romaneihin.

Lähes puolet romanilapsista jättää koulunsa kesken. Vain muutamalla prosentilla romaniaikuisista on koulutus. Työssä käyvät romanit kuuluvat matalapalkkaisimpien ryhmään. Talouskriisin seurauksena kouluttautuneetkin Romanian kansalaiset joutuvat ottamaan vastaan koulutustaan vastaamattomaa työtä.

Sosialismin jälkeisessä Romaniassa romanien on entistä vaikeampaa löytää töitä. Suurin osa romaniväestöstä elää absoluuttisen köyhyysrajan alapuolella. Romanien katsotaan olevan pakotettuja laittomaan toimintaan – salakuljetukseen, näpistelyyn ja varkauksiin – jotta he voisivat elättää perheensä. Monet muuttavat länteen selvittääkseen hengissä. Erityisen paljon romaneja on Italiassa, Espanjassa, Saksassa ja Ranskassa. Italiassa ja Espanjassa he ovat työskennelleet kertomansa mukaan harmaan talouden piirissä alipalkkattuina.

5. ROMANIAN ROMANIT EUROOPASSA JA SUOMESSA

5.1. EU:N VAPAAN LIIKKUVUUDEN LIEVEILMIÖ

Romanian tultua vuonna 2007 Euroopan Unionin jäsenmaaksi sen kansalaisilla on oikeus oleskella vapaasti muissa EU-maissa kolmen kuukauden ajan. Koska passeja ei enää leimata (eikä niitä enää tarvitaakaan) maiden rajoilla, viranomaiset eivät tiedä, miten pitkään kukin on maassa aikaa viettänyt. Mikäli maahan saapunut EU-kansalainen kohtuuttomasti rasittaa maan sosiaalihuoltoa turvautumalla toistuvasti toimeentulotukeen tai siihen rinnastettavaan etuuteen, maan viranomaiset voivat harkita mahdollisuuksia poistaa hänet maasta.

Romanien tilanne Euroopassa vaatii parannusta. Suuri osa romaneista elää edelleen heikoissa, pahimmillaan jopa ala-arvoisissa olosuhteissa. Matalan elintason lisäksi myös sosiaaliset ongelmat ovat yleisiä. Tilannetta kuvataan usein syrjinnän, marginalisoitumisen, kouluttamattomuuden, epätasa-arvon ja työttömyyden sekä toimeentulo-ongelmien näkökulmista. Aihetta on myös tutkittu paljon, ja viime aikoina se on noussut esille myös poliittisilla kentillä aiempaa paremmin. Meneillään on esimerkiksi teemavuosikymmen romanien inklusion tukemiseksi ("Decade of Roma Inclusion 2005–2015"). Silti monessa Euroopan maassa romanien integroituminen luonnolliseksi osaksi yhteiskuntaa on vielä kesken. EU-jäsenyyden myötä romanikysymystä voidaan kuitenkin käsitellä ensimmäistä kertaa monikansallisena kysymyksenä eikä vain kotimaan vastuulla olevana ongelmana. Suomeen hakeutui Itä-Euroopan romaneja turvapaikanhakijoiksi jo 1990-luvulla ja myöhemmin 2000-luvun alussa, jolloin heidät lähetettiin takaisin. Suuremmissa määrin kerjääviä romaneja on tullut Suomeen vuodesta 2007 alkaen, jolloin Romaniasta tuli EU:n jäsen.

5.2. NÄKÖKULMANA IHMISOIKEUDET

Ihmisoikeuskysymykset nousevat esiin Romanian romaneiden osalta mm. sosiaalisissa, taloudellisissa, poliittisissa sekä lasten ja naisten asemaa koskevissa kysymyksissä. Hankalimpia ihmisoikeuskysymyksiä on ihmiskauppa ja sen tunnistaminen. YK:n mukaan ihmiskauppa on toisen ihmisen hyväksikäyttötarkoituksessa tapahtuvaa värväystä, kuljettamista, kätkemistä ja/tai vastaanottamista, johon liittyy uhkaamista, pakottamista, orjuuttamista tai harhaanjohtamista.

Maahanmuuttopoliittisen ministerityöryhmän ihmiskaupan vastaisessa tarkennetussa toimintasuunnitelmassa (2008) keskeisimpänä pyrkimyksenä on uhrien tunnistamiskynnyksen alentaminen ja uhrien auttaminen. Kysynnän ehkäisemiseen pyritään vaikuttamaan lisäämällä tietoa ja tietoisuutta ihmiskaupasta koulutuksen, tiedotuksen ja tutkimuksen keinoin. Vähemmistövaltuutettu on nimetty ihmiskaupan vastaiseksi kansalliseksi raportoijaksi.

Siitä huolimatta että Pohjois- ja Länsi-Euroopassa korostetaan ihmisoikeuksien suojelua, asenteet vähemmistöjä kohtaan ovat jyrkkiä. Asenteet ovat erityisen syrjiviä maihin muuttavia romaneja kohtaan. Mm. Saksan kantaromaniväestö ei ole halukas ottamaan vastaan Itä-Euroopan köyhälistöromaneja. Kerjäämiseen liittyy monenlaisia lieveilmiöitä, jotka tuovat yhteiskuntaan epäjärjestystä. Tämä johtaa helposti viranomaisten ja kansalaisten koveneviin otteisiin ja asenteisiin.

Suomen romaniasioiden neuvottelukunnan mukaan osa Suomen romaneista suhtautuu romanikerjäläisiin solidaarisesti, mutta osa pelkää heidän vahvistavan valtaväestön Suomen romaneihin kohdistamia ennakkoluuloja.

Rasismia ja muukalaisvihaa koskevan eurobarometrin mukaan eurooppalaisten maiden on todettu kohdistavan suojelunsa kansalaisilleen. Ei-kansalaiset ovat vieraita, johon ei kohdisteta erityisiä suojelutoimenpiteitä. Euroopan maat väistelevät syrjintäsyitä sen perusteella, että rasistiseksi mielletty toiminta romaneja kohtaan ei perustu romanien etniseen tai kulttuuriseen taustaan, vaan heidän elämäntapaansa.

Monet paikalliset ja kansainväliset kansalaisjärjestöt yrittävät Euroopassa edistää romanivähemmistön asemaa. Ne kaipaavat kumppanikseen euroopanlaajuista yhteisöä ratkaisemaan romanivähemmistön riittämättömästä koulutuksesta, työttömyydestä, köyhyydestä ja rikollisuudesta syntyvää noidankehää.

5.3. HELSINKIIN SAAPUVAT ROMANIT

Ensimmäiset Helsinkiin saapuneet Romanian romanit, joista suurimmat päivälehdet, mm. Helsingin Sanomat, alkoivat kirjoittaa, tulivat **Transylvaniasta**, Keski-Romaniasta. Aluksi he asuivat Herttoniemessä Siilitiellä sillan alla, nykyään maksavina asiakkaina Rastilan leirintäalueella. Vastaavasti heidän kerjäsalueensa oli aluksi Helsingin keskusta ja sittemmin Itä-Helsinki. He eivät kerjää häiritsevästi, vaan istuvat useimmiten rukousasennossa hiljaa paikallaan. Heidän joukossaan on työnhakijoita, jotka ovat saaneetkin tilapäistöitä. Heistä voisi sanoa, että he ovat romanialaistuneita romaneita. Transylvaniasta saapuneiden romanien tulo Helsinkiin on vähentynyt, kesällä 2009 heitä oli huomattavasti vähemmän kuin kesällä 2008. Alkukesällä 2010 heitä oli jäljellä vain yksi perhekunta.

Suurin osa katusoittajista tulee **Moldovan** maakunnasta, Itä-Romaniasta. Monet ryhmät koostuvat vain miehistä. Jos vaimot ovat mukana, he kerjäävät. Moldovan romanit asuivat kesällä 2008 teltoissa Kalasatamassa ja myöhemmin heidän tukikohdakseen tuli Espoossa sijaitseva vanha omakotitalo, jonka Bosnian ja Suomen romanit olivat heille järjestäneet. Vuonna 2010 heitä ei ole enää näkynyt Helsingin alueella, vaan he liikkuvat Espoossa, Kauniaisissa ja osin Vantaalla. Lisäksi he matkustavat ahkerasti Suomen ja Romanian väliä. He eivät ole aiheuttaneet häiriötä kerjätessään, hekin istuvat rukousasennossa. Moldovan kerjäläisten määrä on vähentynyt.

Gorjin alueelta Oltenin maakunnasta romanit tulevat Suomeen omilla autoillaan. Joillakin miehillä on mikrobussit, joilla he järjestävät kyytejä Suomen ja Romanian välillä. He kiertelevät Suomea mm. festivaaleilla pulloja keräämässä. Miehet eivät kerjää, koska ”naiset tienavat enemmän”. Autot vievät miehiltä paljon aikaa ja rahaa. Talven 2008 – 2009 Gorjin alueelta tulleet romanit asuivat itse rakentamissaan lautahökkeleissä Arabian rannassa, kunnes Helsingin kaupungin rakennusvirasto purki ne turvallisuussyistä. Talvella 2009 – 2010 kansalaisjärjestö Vapaa liikkuvuus ry antoi romaneille oikeuden käyttää Nuorisosiankeskuksen omistamaa tonttia Kalasatamassa. Nykyisin Gorjin alueelta tulleet romanit kerjäävät Helsingin keskustassa, jossa perhekunnilla on omat vakiopaikkansa, jotka pidetään suvun voimin hallinnassa. He liikkuvat raitiovaunuilla ja busseilla. Gorjin alueelta tulee samoja ihmisiä jo kolmatta kesää, pieni osa heistä jäi Helsinkiin myös kovien pakkasten ajaksi talvella 2009 - 2010. Vuonna 2010 joukkoon on tullut myös uusia kasvoja, mukaan lukien muutamia Romanian valtaväestön edustajia. Romanialaiset ja toisten alueiden romanit ovat ilmaisseet pitävänsä Gorjin alueen romaneja uhkaavina. Projektityöntekijöille kerrottiin, että heillä on tietävästi paljon keskinäisiä ristiriitoja Romaniassa ja tästä on ollut jonkin verran havaintoja myös Helsingissä.

Teleormanin alueelta romaneja alkoi tulla Helsinkiin vuoden 2008 lopulla. Heidän ilmaannuttuaan alettiin puhua häiritsevästä ja aggressiivisesta kerjäämisestä, johon liittyi ihmisten pysäytteleminen kadulla. He pyrkivät myös terasseille ja sisätiloihin kerjäämään, mihin sekä poliisi että projektin työntekijät puuttuivat. Tästä seurasi porttikieltoja mm. pikaruokaloihin ja kahviloihin. Kerjäävät naiset ovat hyvin nuoria ja monilla heistä on jo 20-vuotiaana 2-3 lasta. Raskaana olevat naiset kerjäävät synnytykseen asti ja jatkavat taas pari vuorokautta sen jälkeen. Teleormanin alueelta tulevat romanit yhdessä gorjilaisten kanssa muodostavat suurimman osan Helsingin keskustan kerjäläisistä. Loppukevästä 2010 kerjäläisten lukumäärä on lisääntynyt huomattavasti ja suurin osa Helsingissä oleskelevista romaneista on juuri tältä alueelta.

Missään vaiheessa edellä mainitut ryhmittymät eivät ole olleet yhtenäisiä. Aluksi rajat eri alueilta tulleiden ihmisten vuorovaikutuksessa olivat hyvinkin jyrkät. Syksyllä 2009 asuinpaikkojen puute ajoi romaneita yhteen ja rakentamaan hökkeleitä Englantilaiskalliolle, jossa oli väkeä kaikkialta muualta paitsi Teleormanin alueelta. Sieltä tulleet asuvat edelleen Kalasatamassa.

Projektin alkuvaiheessa romanit tulivat Suomeen enimmäkseen Keski-Euroopan ja Tukholman kautta autolla ja laivalla, sittemmin myös lentokoneella. Projektin edetessä tuloreitti kulki yhä useammin pitkin Baltian maiden reittiä ja Itämeren yli Tallinnasta.

5.4. SUOMEN VIRANOMAISTEN TOIMINTAMAHDOLLISUUDET

Suomessa kumottiin vuonna 1987 irtolaislaki, johon vedoten viranomaisilla oli mahdollisuus puuttua kerjäämiseen. Lain kumoamisen jälkeen kerjääminen on sallittua, mikäli se ei uhkaa yleistä järjestystä.

Kerjääminen on ollut tähän asti Suomessa lähinnä eettinen ongelma. Kerjäläisistä on tehty runsaasti ilmoituksia poliisille ja Helsingin kaupungille mm. aggressiivisen ja häiritsevän kerjäämisen vuoksi. Poliisi ja projektin työntekijät olivat yhteydessä sosiaaliviranomaisiin mm. akuuteissa tilanteissa lastensuojelullisista syistä.

Sisäasiainministeriön poliisiosaston mukaan kerjäämistä tulisi lähestyä järjestyslain kautta vastaavalla tavalla kuin häiritsevää prostituutiota. Helsingin kaupunki on linjannut mm. seminaarissa "Side Effects of Free Mobility" 25.3.2009–27.3.2009 suhtautumisensa kerjäläisiin seuraavasti:

1. EU-kansalaisella on oikeus oleskella toisessa EU-maassa kolme kuukautta rekisteröitymättä. (Saa olla kauemminkin, jos etsii aktiivisesti töitä.)
2. Kerjääminen ei ole laitonta eikä siihen voi puuttua, jollei se ole häiritsevää.
3. Helsingin kaupungin alueella oleskelevien alaikäisten osalta selvitetään lastensuojelun tarve aina tapauskohtaisesti.

Helsingin hallintokeskus, järjestyspoliisi, ulkomaalaisosasto ja sosiaalitoimi sopivat yhtäläisestä linjasta koskien kerjäläisiin suhtautumista. Talven ja kevään 2010 aikana vilkkaasti käyty julkinen keskustelu kerjäläisistä on johtanut viranomaisia pohtimaan mahdollisia toimenpiteitä. Sisäasiainministeriön 21.5.2010 asettama kerjäämisen kieltämistä selvittävä työryhmä pohtii mahdollisia järjestyslakia (612/2003) koskevia lainsäädännöllisiä muutostarpeita. Vireillä on myös 51 kansanedustajan 26.5.2010 allekirjoittama lakialoite kerjäämisen kieltämisestä yleisillä paikoilla. Helsingin kaupunginjohtajan myös toukokuussa 2010 nimeämä ja eri hallintokuntien edustajista koostuva työryhmä etsii keinoja romanikerjäläisongelman vähentämiseksi ja mm. kerjäämisen kieltämistä järjestys-säännöissä.

6. PROJEKTISSA TEHTY TYÖ

6.1. TYÖ ROMANIEN KESKUUDESSA

Projektissa lähdettiin liikkeelle siitä, että yleisen tiedon lisäksi tulee saada tietoa yksityisten ihmisten itsensä kertomana. Kohtaamalla ihmisiä ja haastatteleamalla heitä heidän arjessaan toivottiin saatavan tietoa, joka auttaisi laajana ja monimutkaisena pidetyn ongelmavyyhdin purkamisessa, yksilöistä käsin ja heidän etunsa mielessä pitäen.

Väliraportin mukaan projektin alkuvaiheessa tilanteen kartoituksen lisäksi keskeistä oli että:

- romanien avuntarpeet tulivat kuulluiksi
- romanit saivat tukea asioidessaan eri viranomaisten kanssa
- romanit saivat tietoa suomalaisen yhteiskunnan toimintatavoista, asumisesta ja työnhausta

- romaneja kohdattiin sovitusti ja olemalla läsnä heidän elämänsä erilaisissa tilanteissa
- akuuttia humanitaarista apua tarjottiin silloin kun sille oli tarvetta
- sairaanhoitaja antoi ensiapua ja lähetti tarvittaessa jatkohoitoon terveysasemille

Vuonna 2009 projektin painopiste siirtyi välittömän humanitaarisen tuen ja akuutin avun antamisen suuntaan. *Neuvonta ja ohjaus* sekä tiedon jakaminen olivat kuitenkin yhä tärkeä osa työtä. Lisäksi romaneille annettiin päivittäin *tulkkausapua*. Erilaisiin terveydenhuollollisiin tilanteisiin tarvittiin usein *akuuttia apua*. *Yksilökohtaisen sosiaalityön* keinoin ratkottiin mm. erilaisia ristiriitatilanteita sekä romanien kesken että ulkopuolisten ja romanien välillä ja tavattiin mm. naisvankeja. Kovien pakkasten vuoksi romaneille järjestettiin *hätäajoitus* Helsingin Diakonissalaitoksen tiloihin Munkkisaareen ajalla 14.12.2009–28.1.2010. Lisäksi heille *järjestettiin tilaisuuksia* (ns. suihkuillat), joissa oli mahdollisuus henkilökohtaisen hygienian hoitamiseen, ruokailuun, keskusteluihin ym.

Työntekijät kiersivät kaupungin kaduilla romaneita tapaamassa keskimäärin kolmena päivänä viikossa, jolloin spontaaneja tapaamisia kertyi runsaasti. Ihmisten kohtaaminen paikan päällä oli tärkeää, koska se mahdollisti välittömän tuen antamisen tarvittaessa. Osoittautui myös, että romanit olivat tottuneet tämän tyyppiseen suoraan ”mouth to mouth” -lähestymistapaan. Erikseen sovittuja tapaamisia oli jatkuvasti mm. kahviloissa, hampurilaisravintoloissa, virastoissa sekä Helsingin Diakonialaitoksen tiloissa pääasiassa Alppikadulla. Tapaamisia kertyi myös lääkäri-, sairaala- ja apteekkikäyntien yhteydessä. Vielä vuonna 2009 projektin työntekijöillä oli mahdollisuus tutustua kaikkiin Helsingin keskustassa vaikuttaviin naispuolisiin kerjäläisiin ja heidät tunnettiin jopa nimeltä. Keväällä 2010 uusia tulijoita on ollut niin paljon, että se ei enää ole ollut mahdollista. Kaiken kaikkiaan asiakaskontakteja arvioitiin olleen projektin aikana n. 3000.

Alkuvaiheessa romanit kummastelivat osakseen tullutta apua ja ystävällisyyttä, koska he eivät olleet tottuneet sellaiseen. Työntekijät saivat kuitenkin kertomansa mukaan ”huolimatta ajoittaisista nousuista ja laskuista” hyvän kontaktin romaneihin ja heihin suhtauduttiin pääsääntöisesti hyvin. He toimivat kaupungilla, kulkuneuvoissa ja kahviloissa ”suodattajina” romanien ja helsinkiläisten välillä.

Romanien kanssa keskusteltiin avoimesti monenlaisista asioista, mm. kerjäämisestä ansaitsemiskeinona; jotkut ilmoittivat jopa ammatikseen kerjäämisen. Monet kertoivat toivovansa elämältään jotain muuta, säännöllisempää. Kysymykseksi jäi, miten siihen vaadittavat elämäntavan muutokset onnistuisivat. Projektin näkökulmasta kiertolaiselämässä ja kerjäämisessä oli huolestuttavaa lasten mukanaolo. Keväällä 2010 tavattiin n. kymmenvuotiaita poikia kerjäämässä.

Varsinkin projektin ensimmäisenä toimintavuonna panostettiin työnetsintään mm. työvoimapalvelun nettisivujen avulla sekä ulkomaalaisten työnvälityksen kautta. Tässä vaiheessa kaksi romanialaista työllistyiikin projekteihin, mutta heistä toinen palasi Romaniaan ja toinen lopetti. Työllistyminen oli kaikkineen vaikeaa, koska hakijoilla ei ollut esittää koulu- tai työtodistuksia ja suomen ja/tai englannin kielen taito puuttui. Lisäksi heidän kulttuurissaan *aktiivinen* työnhaku on vierasta, he olettavat, että töitä tullaan *tarjoamaan*. Mm. mansikanpoiminnasta romanit eivät kiinnostuneet, koska he pitivät palkkiota pienenä, veroja suurina ja työtä raskaana. Romaneja tuettiin kuitenkin koko projektin ajan työn haussa tai solmitun työsuhteen hoitamisessa. Työhakijoina olivat pääasiassa miehet, koska naiset huolehtivat talouden hoitoon liittyvistä askareista ja kerjäämisestä.

Sairastumisiin ja muihin terveydenhuollollisiin tilanteisiin liittyviä, usein akuutteja avuntarpeita oli monia. Tämä tarkoitti yhteydenottoja lääkäreihin ja terveystoimen neuvontaan sekä yhteistyöneuvotteluja ja tulkkaustilanteita mm. terveyskeskuksissa, sairaaloissa ja päivystysosastoilla. Työntekijä

oli mm. mukana synnytyksessä Naistenklinikalla. Yksi romani kuoli projektin aikana. Helsingin Diakonissalaitos järjesti hautajaiset ja työntekijät osallistuivat niihin.

Ns. suihkuillat olivat myönteinen ja ”voimaannuttava” kokemus romaneille. He saivat peseytymismahdollisuuden lisäksi lämmintä ruokaa ja heillä oli tilaisuus keskustella erilaisista asioista. Heidän kanssaan kuunneltiin romanialaista mustalaismusiikkia ja tiedotettiin Suomen romanien kulttuuriaktiiviteeteista. Romaneilla oli mahdollisuus tulla valokuvatuksi ja nähdä itsensä kuvissa muuna kuin kerjäläisenä. Heidän kanssaan keskusteltiin suomalaisesta yhteiskunnasta, lainsäädännöstä ja toimintatavoista. Myös lasten tarpeet ja naisen asema olivat keskustelujen aiheena. Työntekijöiden kokemuksen mukaan tunnelma näissä illoissa oli huomattavasti vapaampi ja myönteisempi kuin kaupungin kaduilla. Romanit viestittivät nauttivansa pitkästä suihkusta sekä rauhan ja rentoutumisen kokemuksesta kaiken hälinän ja haasteellisen katuelämän vastapainoksi. Se innoitti heidät kertomaan avoimesti myös omasta elämästään ja kokemuksistaan.

Työhön kuului myös ristiriitatilanteiden ja väärinkäsitysten selvittelyä sekä romanien välillä että romanien ja valtaväestön välillä. Mm. vartijoiden kanssa keskusteltiin lukuisia kertoja ja hampurilaisravintoloiden ja kahviloiden kanssa neuvoteltiin mahdollisista porttikielloista. Näissä tilanteissa romanit saivat perusteltua tietoa erilaisista säännöistä, kielloista ja toimintatavoista ja toisaalta valtaväestön edustajat kuuluivat romanien näkökantoja.

Viitteitä ihmiskaupasta saatiin mm. tilanteissa, jossa romanialaiset kertoivat, että heihin kohdistettiin pakotteita ja houkuteltiin matkaan väärin lupauksin.

Helsingin kaupungin sosiaaliviraston ja Helsingin Diakonissalaitoksen järjestämä hätämajoitus vuodenvaihteessa 2009–2010 antoi mahdollisuuden tutustua syvällisemmin romaneihin, heidän kulttuuriinsa ja kerjäläisilmiöön laajemminkin. Tämän lisäksi mm. käynnit Hämeenlinnan vankilassa naisvankeja tapaamassa toivat lisätietoa romanien ja erityisesti romaninaisten elämästä.

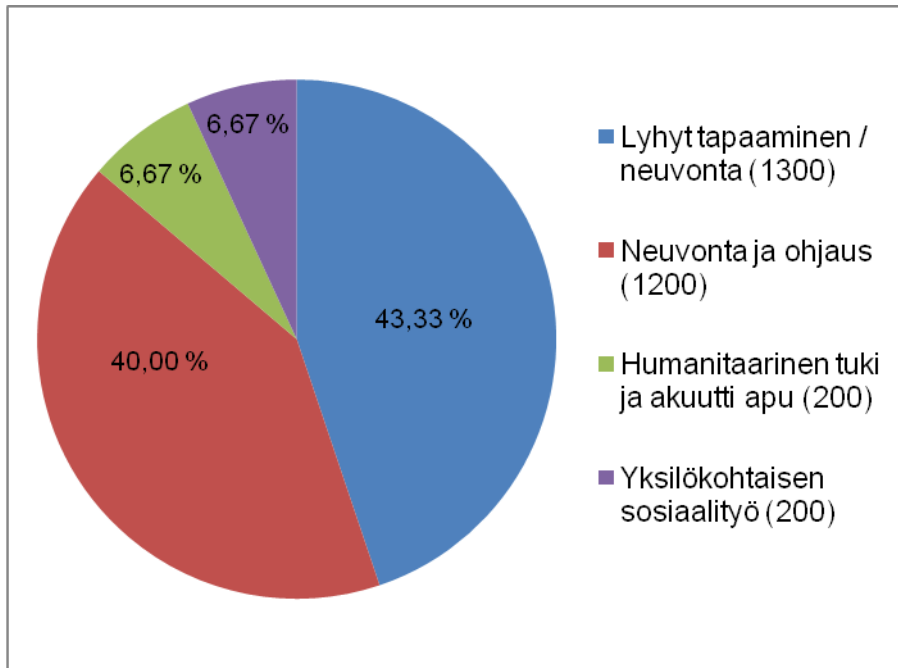
Yhteenvetona voi todeta, että projektin työntekijät olivat mukana romanien elämän iloissa ja suruissa; he näkivät ja kokivat heidän koko elämänsänsä kuuluvia asioita syntymästä kuolemaan.

Projektin asiakastyötapahuumien määrät 2008–2010

Kentällä (kaupungissa) kiertäminen kolmena päivänä viikossa
 Tulkkusapu päivittäin
 Apteekkikäynneillä avustaminen viikoittain
 Puhelinyhteydet ympäri vuorokauden 7 pv/v
 Tapaamisia kahvilassa ym. 182
 Yhteys sosiaalitoimistoon 96
 Terveystuollollisiin akuutteihin tilanteisiin avun antaminen 66
 Kontakti poliisiin (romanien pyynnöstä) 42
 Ristiriitojen selvittäminen romanien välillä ja romanien ja ulkopuolisten välillä 29
 Romanien asiointi toimistossa 25
 Verkostopalaverit 20
 Suihku- ja soppailtojen järjestäminen 15
 Rajavartioston kanssa tilanteiden selvittely 12
 Yhteys rakennusvirastoon telttaleiri- ja asuntovaunuasioissa 12
 Haastateltavien hankkiminen ja haastattelujen antaminen 10
 Lastensuojeluilmoitus 5
 Vankilakäyntejä 4

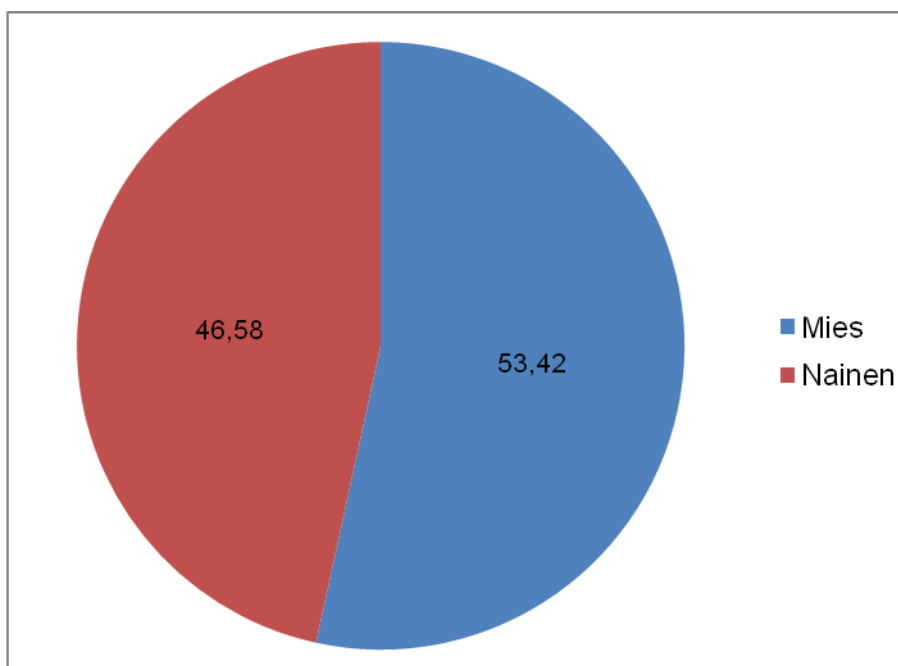
Ihmiskaupan kriteerit täyttävän toiminnan selvittäminen 3
 Hautajaisjärjestelyissä auttaminen ja osallistuminen 2
 Avustaminen Helsingin käräjäoikeudessa 2
 Informaatiotilaisuudet ”viralliset” 3

Kuva 1 Asiakaskontaktit projektin aikana 2008 - 2010 (n=3000)

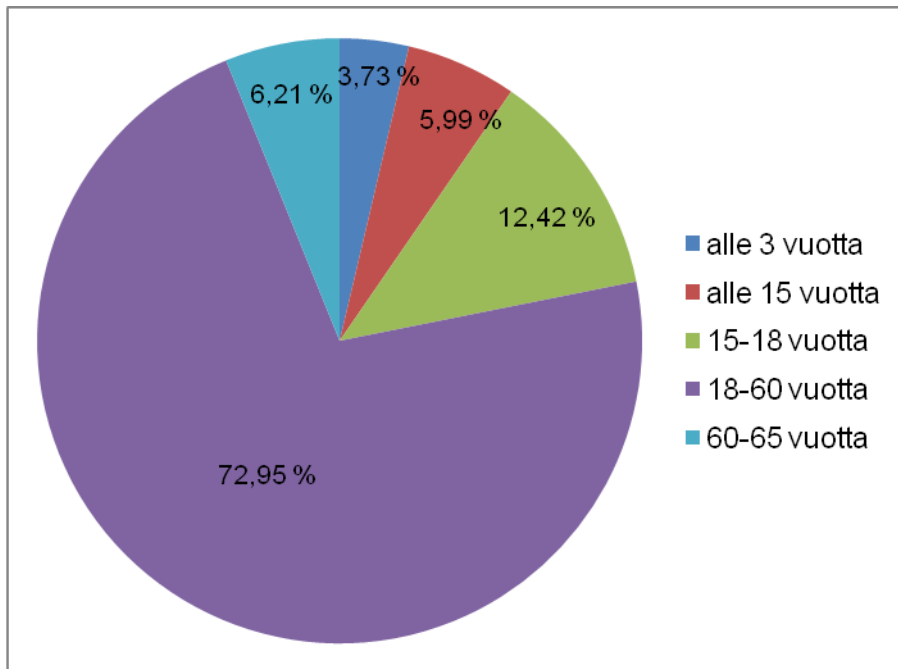

Seuraavassa tietoja kokonaisen tilastovuoden 2009 ajalta:

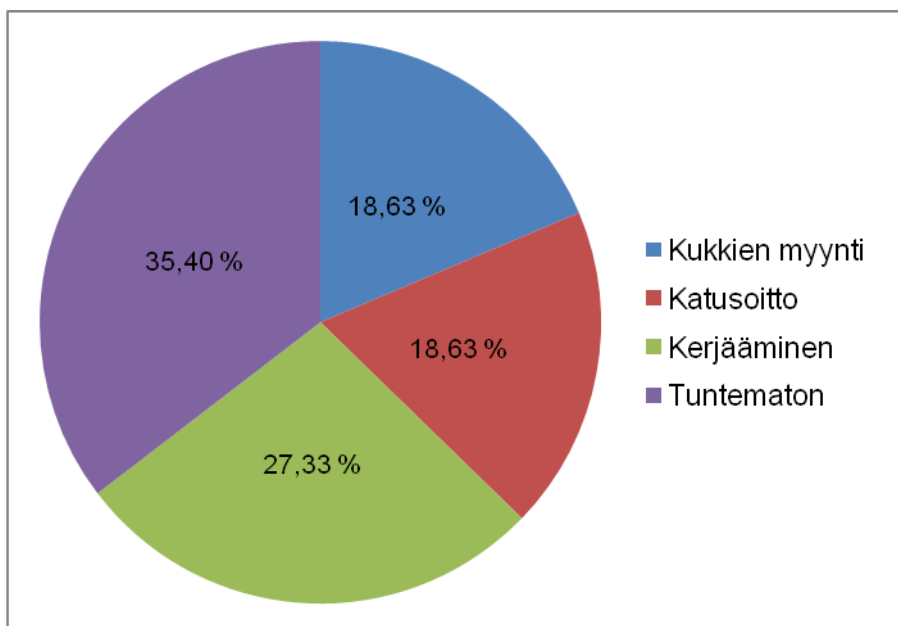
Kuva 2 Sukupuoli 2009 (n=161)

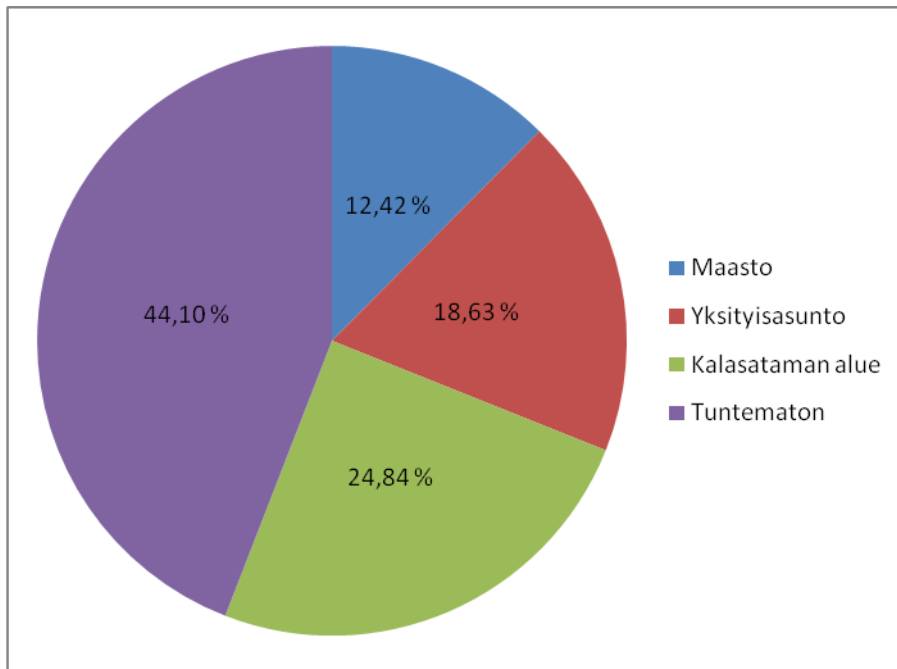
Kuva 3 Ikäjakauma 2009 (n=161)

Kuva 4 Ansaintatapa 2009 (n=161)

Kuva 5 Majoitus Helsingissä (n=161)

6.2. YHTEISTYÖSUHTEET

Projektissa pyrittiin tekemään kattavasti yhteistyötä asian parissa työskentelevien viranomaisten ja muiden toimijoiden kanssa. Näistä keskeisempiä olivat:

- Helsingin kaupungin sosiaalivirasto / sosiaalipäivystys
- Helsingin kaupungin hallintokeskus
- Helsingin kaupungin poliisilaitos
- Helsingin kaupungin terveyskeskus / Laakson terveysasema / Haartmanin sairaalan päivystys
- Helsingin ev.lut. seurakunnat
- Hämeenlinnan vankila
- Pro-tukipiste
- Rastilan leirintäalue
- Romanian suurlähetystö
- Vapaa liikkuvuus -verkosto
- Vähemmistövaltuutetun toimisto

Helsingin Diakonissalaitoksen sisäisiä yhteistyökumppaneita olivat mm. tilaresurssien suhteen erityispäiväkeskukset Kaalo-, Kansalaistoiminta-areena, Stoori sekä naisten tukipiste Salli.

6.3. JULKISUUS

Oy Cision Finland Ab teki Helsingin Diakonissalaitoksen toimeksiannosta analyysin aiheesta: ”Romanikerjäläiset suomalaisessa mediassa”. Materiaali kerättiin maaliskuun 2008 ja huhtikuun 2010

välisellä ajanjaksolla 193:sta suomalaisessa mediassa käsitellystä jutusta. Yhteenvedossa todetaan mm. seuraavaa:

- Projektista puhuttiin mediassa laajasti
- Projekti sai valtakunnallista julkisuutta
- Romanien ongelmat ja motiivit tulivat ”suuren yleisön” tietoisuuteen
- Julkisuus oli voittopuolisesti neutraalia ja taustoittavaa
- Romaanien motiiveja epäiltiin
- Syntyi kuva, että suomalaiset ovat melko haluttomia auttamaan kerjäläisiä
- Projektiin osallistuneiden tahojen roolit eivät tulleet kokonaan selviksi median välityksellä
- Helsingin Diakonissalaitoksen sanottiin rahastavan muiden hädällä

7. HAVAINTOJA KERJÄLÄISILMIÖSTÄ

7.1. MIKSI ROMANIT TULEVAT SUOMEEN?

Projektissa tavattiin paljon kerjäläisiä, jotka ovat tulleet jo toistamiseen Suomeen; he olivat ehkä vain muutamia viikkoja poissa ja ilmestyvät taas takaisin Helsinkiin. He kertovat, että on helpompaa tulla tuttuun paikkaan kuin uuteen. Alun perin he ovat kuulleet, että Helsingissä on korkeat palkat, hyväsydämisii ihmisiä, hyvä poliisi ja vähän kerjäläisiä. He tietävät, että Suomi on hyvinvointivaltio. ”Siellä tienaa hyvin.” Tiedon lähteenä on ollut oma perhe, naapuri tai tuttava, jotka ovat jo aikaisemmin olleet Suomessa. Tiedon lähteenä ei mainita mitään organisaatiota. Romanien on vaikea ymmärtää, että turisteina heillä ei ole oikeutta sosiaalituikiin, kuten ei kenelläkään muullakaan. Kerjäläisiä ei kiinnosta maa turismin näkökulmasta, ainoastaan ansaintamahdollisuus on tärkeä.

Lähdön kotimaasta tekee ymmärrettäväksi se, että romaneilla ei ole työtä, ei työttömyyskorvausta eikä eläkettä. Tiittävästi työttömyyskorvausta saa vain 9 kk, minkä jälkeen tulona on korkeintaan lapsilisä. Sosiaalietuuksien ja terveydenhuollollisten palvelujen puute sekä monitahoinen syrjintä tekevät helpoksi jättää kotimaan. Lähtijöillä ei ole mitään menetettävää. Tilanne Romaniassa on edelleen huonontunut 1.6.2010 lukien kun julkisen sektorin palkkoja on alennettu 25 % ja eläkkeitä ja sosiaalituikia 15 %.

Romanien lähtemistä kotimaasta helpottaa myös se, että matkaa ei tarvitse aina maksaa maasta lähettäessä, vaan rahat voi lähettää lainaajalle kun ne on ensin Suomessa hankittu, mutta korko saattaa olla kova (jopa 100 %, mikäli maksu myöhästyy). Rahat on vaikea saada kokoon, koska elinkustannukset ovat täällä korkeat. Toisaalta on myös tiedossa, että naapurit lainaavat rahaa ilman korkoa (tai pienellä korolla) toisilleen, jotta matka voidaan toteuttaa. Moni romani on jatkuvassa velkakierteessä.

7.2. ANSAINTATAVAT

Romanien ansaintatavat voi jakaa kolmeen ryhmään. Lailliseksi katsottavat kerjääminen, kaupustelu ja musisointi ovat katukuvassa näkyvin toiminta. Kerjäämiseen liittyy hyvin yleinen kysymys: kannattaako se ja voiko sillä elää? Jos vaihtoehtona on työttömyys tai hyvin pienipalkkainen työ kotimaassa, kerjääminen ilmeisesti kannattaa. Menot minimoidaan Suomessa ja asumiskustannuksia useimmilla ei ole. Naiset kerjäävät ja miesten tehtävänä on huolehtia lapsista ja juoksevista asioista. Jotkut romaneista harjoittavat ”liiketoimintaa”, josta he hyötyvät muiden kustannuksella. Tämä liittyy esimerkiksi matkojen järjestämiseen ja rahan lainaamiseen korkealla korolla. Kolmas ansait-

semiskeino on suora rikollinen toiminta: näpistely, varastelu ja muut omaisuusrikokset mm. asuntomurrot. Yhtenäisestä isosta ryhmästä, johon kuuluisi varkaita ja muita rikollisia ei projektissa ollut havaintoa.

Eri romaniryhmien keinot hankkia toimeentulo ovat erilaisia. *Transylvaniasta* tulleet ovat solmineet suhteita mm. Suomen romaneihin ja helluntaikirkkoon. Jotkut heistä ovat ansainneet lisätuloja median avulla. Näille romaneille on muodostunut auttajaverkosto ja he ovat saaneet runsaasti vaate- lahjoituksia. Jotkut heistä ovat olleet lyhyissä työsuhteissa. *Moldovalaiset* ovat romaneista köyhimpiä. Heillä päätulonlähteenä on kerjääminen ja musisointi. Heillä on vain harvoin auto käytössään. He ovat pysytelleet erillään muista ja pitävät esimerkiksi varastelua häpeällisenä, koska se leimaa kaikki romanit. *Teleormanista* tulleet ovat jääneet arvoitukseksi, he eivät kerro asioistaan. He ovat tiettävästi kierrelleet ja viettäneet hyvin paljon aikaa Romanian ulkopuolella. Heillä on usein sukulaisia Espanjassa ja Englannissa.

Ansaintakeinoista pakettiauton omistamista edellyttävä ”liiketoiminta” on ilmeisesti kannattavin. Auto palvelee samalla yösijana Helsingissä. Nämä romanit ostavat yleensä auton Suomesta käytettynä. He ovat erittäin käteviä autojen kunnostamisessa ja korjaamisessa ja he osaavat myös rekisteröintiin ja vakuutuksen ottamiseen liittyviä ”kikkoja”. Liettua on suosittu rekisteröintimaa. Suomeen tulo Baltian maiden kautta Itämeren yli on lisääntynyt ja tapahtuu pakettiautolla. Auton omistaja, joka on yleensä suvun päämies, kuljettaa lähinnä omaa sukuaan. Samalla matkaan tulee saman paikkakunnan asukkaita ja kaukaisempia sukulaisia, jotka maksavat matkasta. Auton omistajat myös keräävät ja myyvät romurautaa ja kiertävät Suomen kesätapahtumissa pulloja keräämässä. Oletettavasti nämä suvun päämiehet ansaitsevat todella hyvin jopa moniin Romaniassa työssäkäyviin romaneihin verrattuna.

Projektin työntekijöille kerrottiin romanialaisista rahanlainaajista, jotka houkuttelevat ihmisiä kerjuulle Suomeen. Romani lainaa rahasumman, joka tulee lähettää Suomesta takaisin lainaajalle kun vastaava summa on saatu hankittua. Jos tulot eivät olekaan oletetun suuruiset, ja maksu viivästyy, velallinen joutuu maksamaan jopa kaksinkertaisen koron. Jos tähän ei pysty, pelkona on talon (jos sellainen on) menettäminen lainaajalle tai työhön joutuminen velkojan tilalle.

Vuonna 2008 kerjäläisten joukossa oli myös työnetsijöitä. ”Joku oli luvannut töitä”, mutta niitä ei kuitenkaan löytynyt asianomaisen päästyä Suomeen. Näin heidän kertomansa mukaan päädyttiin kerjäämään. Joukossa oli myös nuoria poikia, jotka alkoivat varastella ”jonkun” houkuttelemana ja kotimatkarahan toivossa. Tietoon tuli niin ikään, että romaneille välitettiin tekaistuja työsopimuksia yrityksiin, joita ei ollut olemassakaan. Projektin myöhemmässä vaiheessa työpaikkoja on kysytty ensimmäistä kesää vähemmän.

Saadun tiedon ja tehtyjen havaintojen perustella voi olettaa, että Suomessa olevista romaneista osa on ainakin välillisesti sellaisen laajemman organisoidun liiketoiminnan uhreja, jossa on ihmisarvoa polkevia ja laittomia piirteitä, mm. väärin perustein tapahtuva houkuttelua ja harhauttamista sekä naisten asemaan liittyviä kulttuurisia ”pakkoja”.

7.3. NAISTEN JA LASTEN ASEMA

Suomalaisesta ja eurooppalaisesta näkökulmasta romaninaisten asema on huono. Naiset kokevat syrjintää sekä romaniyhteisön jäsenenä muun väestön osalta että oman yhteisönsä sisällä. He ovat alistaisia miehille. Naiselle tärkein olemassaolon yksikkö on perhe. Hänelle on tärkeintä mennä naimisiin, synnyttää lapsia ja huolehtia heidän sekä aviomiehen ja muiden sukulaisten tarpeista. Kulttuuriin kuuluu, että avioliitot sovitaan hyvin varhain, usein jo 13–16-vuotiaina. Ne on kuitenkin

vain harvoin virallistettu ja rekisteröity. Liitoista sovitaan sukujen kesken ja morsiamesta voidaan maksaa hinta tämän isälle. Tytön on oltava neitsyt ja hänen odotetaan tulevan raskaaksi mahdollisimman pian häiden jälkeen. Naiset sanovat, että lapsia saa tulla niin paljon kuin Jumala antaa, kuitenkin aborttejakin tehdään. Naisilla on ikävä lapsiaan, jotka on jätetty Romaniaan, mutta he luottavat siihen, että anoppi tai oma äiti hoitaa lapsia hyvin ja monet ymmärtävät, että kotona on parempi lapsille. He katsovat olevansa kerjäämässä juuri lapsien vuoksi ja he kertovat lähettävänsä heille rahaa.

Hätämajoituksen aikana huomattiin, että naiset ovat erittäin taitavia ja nopeita ruuanlaittajia; työille opetetaan nämä taidot jo lapsesta lähtien. Naiset pitävät myös hyvän huolen puhtaudesta, mikä on vaikeaa puutteellisissa olosuhteissa. Hätämajoituksessa ollessaan naiset hoitivat aamulla lapset ja jättivät nämä sitten miesten huomaan lähtiessään kerjäämään. Kun he tulivat ruokaostosten kanssa takaisin majapaikalle, he valmistivat ruuan, ruokkivat miehet ja lapset ja lopuksi söivät itse. Sen jälkeen seurasi pyykinpesua, lastenhoitoa ja kenties vielä illalla pullojen keruuta kaupungilla. Suomalaisin silmin katsottuna naiset ovat pakon edessä alistuneet asemaansa. Oman kulttuurinsa kasvatteina he eivät näe tilannettaan erityisen huonona. He eivät valita oloistaan tai elämästään. Heillä on hyvä huumorintaju ja jopa elämäniloa.

Romanikulttuurissa rakkaus lapsiin ei ilmene samalla tavoin kuin olemme tottuneet omassa kulttuurissamme tai mitä YK:n lapsen oikeuksien sopimus edellyttävät. Romanit tuovat esiin, että lapset ovat heille tärkeintä maailmassa, ja että juuri lasten takia he lähtevät maailmalle paremman elämän toivossa. Romanivanhemmat ovat kuitenkin oman kulttuurinsa kasvatteja ja omaksuneet sen mukaiset suhtautumistavat ja normit lasten kanssa olemisessa. Tulee vaikutelma, että lasten erityiset tarpeet kuten turvallisuuden ja hyväksytyksi tulemisen tunne ja lasten ajatusten kuuleminen ja kunnioittaminen ovat romaneille vieraita käsitteitä. Koulunkäynti laiminlyödään ja virikkeellinen ympäristö puuttuu. Kerjäämisen mallin nämä lapset oppivat vanhemmiltaan; he eivät ole koskaan nähneet toisenlaista elämää. Huono-osaisuus siirtyy sukupolvelta toiselle.

8. ROMANIKYSYMYS EUROOPPALAISENA HAASTEENA

8.1. EUROOPAN UNIONI

Romanikysymys on ollut paljon esillä sekä Euroopan Unionin että jäsenmaiden politiikassa viime vuosina. Euroopan komissio on lisännyt pyrkimyksiä romanien inklusion edistämiseksi omista ohjelmissaan ja toimenpiteissään. Euroopan parlamentti on antanut jo vuonna 2005 huhtikuussa hyvin kattavan ensimmäisen romanien tilanteen parantamiseen tähtäävän päätöslauselman. Komission heinäkuussa 2008 esittämän uudistettuun sosiaalipoliittiseen ohjelmaan liittyvän paketin tarkoituksena on antaa uutta pontta poliitikoille, joilla pyritään torjumaan kaikkien heikossa asemassa olevien ryhmien köyhyyttä ja syrjäytymistä sekä syrjintää, romanit mukaan lukien.

Marraskuussa 2009 julkaistun European Union Agency of Fundamental Rights (FRA) tutkimusraportin¹ mukaan näyttää siltä, että EU:n romaniväestön kohtelu ja keskustelu vastaanottavissa jäsenmaissa vaihtelee paljon. Tutkimuksen mukaan romanien integroituminen yhteiskuntaan tapahtui helpommin maissa, joissa oli kokemusta maahanmuuttajista ja vähemmistöryhmistä. Talouskriisi on viime aikoina kärjistänyt maahanmuuttopoliittikkaa sekä romanien lähtömaissa että vastaanottavissa jäsenmaissa. Romanien sulkeminen yhteiskunnan ulkopuolelle aiheuttaa dominovai-

¹ The situation of Roma EU citizens moving to and settling in other EU Member States. Summary Report. November 2009.

kutuksen: ylitsepääsemättömät työllistymisen esteet aiheuttavat sen, etteivät romanit pysty hankkimaan itselleen riittäviä resursseja normaaliin elämään. Tämä puolestaan estää heidän rekisteröitymisensä, jolloin he eivät voi saada poliittisia, taloudellisia, sosiaalisia ja kansalaisuuteen liittyviä oikeuksia. Tutkimusraportin lopussa annetaan Euroopan komissiolle, jäsenmaille sekä paikallisille viranomaisille useita suosituksia, jotka tukisivat romanien inklusiota koko Euroopan alueella.

Euroopan unioni on järjestänyt kaksi romaniasioiden huippukokousta, joista viimeisin oli 8–9.4.2010. Ennen huippukokousta oli hyväksytty Euroopan romanien sosiaalista ja taloudellista integraatiota koskeva Komission tiedoksianto ja selvitysraportti² romaniväestön inklusiopolitiikan täytäntöönpanosta. Tiedoksiannossa todetaan romaneiden olevan Euroopan unionin laajin yhteinen etninen vähemmistö, joka kohtaa edelleen sitkeää ja jatkuvaa syrjintää ja syrjäytymistä. Komissio esitti jäsenmaille kehittämistavoitteina Rakennerahastojen mobilisoimisen mukaan tukemaan romanien inklusiota, romanikysymysten kehittämishaasteiden huomioon ottamista kaikilla kansallisen politiikan aloilla ja myös EU yhteistyössä sekä romaniväestön luoman potentiaalın valjastamisen tukemaan laajasti yleisiä kehitys- ja kasvutavoitteita osana Eurooppa 2020 strategiaa. Huippukokouksessa EU:n kolme puheenjohtajamaata Espanja, Belgia ja Unkari hyväksyivät yhteisen sitoumuksen ottaa romanikysymysten kehittäminen mukaan yleiseen poliittiseen kehittämistyöhön, jota kautta pyritään luomaan tiekartta toimivalle Euroopan Romanien Integraatio Foorumin (ERIP) työlle ja rakennerahastojen tehokkaammalle käytölle ja kehityksen seurannalle.³ Suomen Romani-foorumin edustaja nosti esiin huippukokouksessa romaniväestön sosiaalisen syrjäytymisen ja sen polarisoitumisen kerjäläisyysongelmana. Tämä johti huippukokouksen toteamaan, että jatkossa tarvitaan myös erillistoimenpiteitä, jotta marginaaliin ajautuneet Euroopan romanit nostetaan muiden kansalaisryhmien kanssa sosiaalisesti samalle tasolle.

Ensimmäisen romaniasioiden huippukokouksen jälkeen on tapahtunut huomattavaa kehitystä. Romanien inklusiota edistävä ohjelman tavoitteeksi on asetettu hyvien käytäntöjen jakaminen, analyttisen tuen edistäminen sekä yhteistyöhön kannustaminen. EU on julkaissut kymmenen peruspäätöksen, joista erityisesti haluttiin painottaa romanien ongelmien ratkaisun valtavirtaistamista yleiseen poliittiseen kehittämistyöhön. Lisäksi on kohdennettu Rakennerahoituksen avustuksia asumisolujen parantamiseen. Euroopan komission tiedonanto ”Euroopan romanien sosiaalinen ja taloudellinen integraatio” annettiin huhtikuussa 2010. Nykyisin ongelmat siis tunnustetaan ja niihin on paneuduttu mm. erilaisilla tutkimuksilla ja raporteilla.

Vuoden 2010 muita avaintapahtumia EU:ssa ovat olleet seminaari ”EU projects in favour of the Roma community” Brysselissä maaliskuussa sekä Euroopan komission hyväksymä ERDF:n (European Regional Development Fund) taloudellisen tuen lisääminen asumisratkaisujen löytämiseksi äärimmäisen köyhille ja marginalisoituneille yhteisöille, mukaan lukien monia romaniyhteisöjä.

Muista jäsenmaista sekä EU:n ulkopuolisista, lähinnä Itä-Euroopan maista tulisi kartoittaa hyvät käytänteet ja tarkastella niiden sovellusmahdollisuuksia romanien lähtömaissa. Mm. Serbian tasavallassa on tehty melko mittavia parannuksia romanien elinoloihin kahdessa romaniyhteisössä osittain EU-rahoituksen turvin. Ecumenical Humanitarian Organization (EHO) toteutti projektin, jonka tavoitteena oli parantaa romanien asuinyhteisöjen oloja, saniteettitasoa ja infrastruktuuria, kehittää työllistymis- ja tulonsaantimahdollisuuksia koulutuksen avulla sekä lisätä ammatillista osaamista. Sosiaalisen inklusion lisäämiseksi projektissa edistettiin romanien asemaa parantamalla tiedonsaantia, ajamalla heidän asioitaan sekä sosiaalityöllä. Projekti on onnistunut kohentamaan

² Euroopan unionin Komission Tiedoksianto, COM (2010) 133 ja Selvitysraportti (Progress Report) Romaniväestön inklusiopolitiikan täytäntöönpanosta SEC (2010) 300.

³ Lähde: Fintiko Romano Forum ry. – Suomen Romani-foorumi. Julkilausuma 27.5.2010.

romanien asumisolaja mm. saanut heidän talonsa liitettyä sähköverkkoon ja projektin palvelut ovat romaniväestön ahkerasti käyttämiä. EHO:n projekti voitti ”Eurodiaconia Award 2010: Projects to combat poverty and social exclusion” -palkinnon.

Euroopan tasolla on tehty myös työtä romanien tilanteen ratkaisemiseksi Eurodiaconian⁴ (European Federation for Diaconia) organisaatiossa. Se on järjestänyt vuosina 2009 ja 2010 kaksi Eurodiaconia’s Roma Network- kokousta, joissa on laajalti pohdittu romanien ihmisoikeuksiin liittyviä kysymyksiä. Eurodiaconia työskentelee yhteistyössä eri maiden kirkollisten yhteisöjen kanssa ja tavoittaa siten laajan yhteistyöverkoston. Ensimmäiseen kokoukseensa Brysselissä Eurodiaconia oli kutsunut jäseniään konsultaatioon, jonka tarkoituksena oli mahdollistaa keskustelu ja tiedonvaihto romanioiden parissa työskentelevien kesken sekä pohjustaa tulevaa työskentelyä. Ryhmän johtopäätöksissä todettiin, että Eurodiaconia voi vaikuttaa EU-tasolla romanien oikeuksiin saada sosiaalipalveluja, mutta ratkaisut pitää toimeenpanna kansallisella tasolla. Organisaatio voi olla sillanrakentajana rahastojen, yhteistyökumppanien ja kansojen välillä. Eurodiaconia voi muodostaa alustan verkostoitumiselle sekä kokemusten ja parhaiden käytäntöjen jakamiselle. Kokous piti erityisen tärkeänä romanien itsensä mukaan tuloa kehittämisareenoille. Toisessa verkostokokouksessa kesäkuussa 2010 esiteltiin saavutettuja tuloksia sekä pohdittiin jatkotoimenpiteitä. Erityisen tärkeänä pidettiin jäsenten yhteisiä ponnisteluja poliittisten ratkaisujen aikaansaamiseksi. Euroopassa ja EU:ssa tehty työ täytyy viedä valtioiden hallitusten kautta paikallistasolle, jolloin ne voivat vaikuttaa romanien ihmisoikeuksien parantamiseen. Pelkkä poliittisen tason toiminta ei riitä, vaan pitää päästä konkreettisesti kokeilemaan ja toteuttamaan erilaisia hyviä käytäntöjä.

Lisätietoja romanikysymyksestä Euroopan Unionissa:

Council of the European Union

European Commission Roma Portal, <http://ec.europa.eu/roma>

European Commission, DG Employment, anti-discrimination Unit, <http://ec.europa.eu/anti-discrimination>

’For Diversity. Against Discrimination.’ information campaign, www.stop-discrimination.info

European Social Fund, <http://ec.europa.eu/esf>

European Regional Development Fund,

http://ec.europa.eu/regional_polict/funds/feder/index_en.htm

8.2. SUOMESSA TAPAHTUVA POLIITTINEN VAIKUTTAMISTYÖ

Romaneilla ei näyttäisi olevan universaalia yhteistä tietoisuutta omasta ryhmästään osana yhtä suurta romanikansan verkostoa. Myös Suomeen eri Romanian alueilta tulleet romanit muodostavat omat erilliset yhteisönsä omine sisäisesti noudattamine sääntöineen ja normistoineen. Näin ollen ilmiöiden analysoiminen ja yleistävien johtopäätösten tekeminen romanien tilanteesta on ollut haastavaa.

Suomen romanikansalaisista osa ei koe yhteyttä nyt tulleisiin romaneihin ja heidän ongelmansa ovat hyvin erilaisia. Suomen romanien inkluusio yhteiskuntaan on viime vuosina vahvistunut sekä suomalaisen kantaväestön että romanien itsensä ponnistusten tuloksena. Suomen romanit kokevat olevansa suomalaisia, joilla on oma kulttuuri ja omat tavat, ja ne on saatu entistä paremmin integroitua toisiinsa.

⁴ Federation Eurodiaconia on ekumeeninen diakoniaorganisaatioiden, instituutioiden ja kirkkojen keskusjärjestö. Sen jäsenjärjestöt tuottavat sosiaali- ja terveyspalveluita sekä koulutusta kristillisten arvojen pohjalta yli 20 Euroopan valtiossa.

Suomen Romanifoorumi on antanut julkilausuman (27.5.2010) vastasaapuneiden romanien tilanteesta liittyen kerjäämisen kieltämistä koskevan lainsäädännön valmisteluun. Julkilausumassa todetaan, että kerjäämistä ei voida kriminalisoida, koska se liittyy äärimmäiseen köyhyyteen ja kriminalisoi samalla myös köyhyyden. Julkilausuma myötäilee Suomen presidentin lausumaa (1.2.2004) toteamalla, että Euroopan romaneiden ihmisoikeuksien toteutuminen on vastaus kansalaisyksikömyyteen ja eettiseen välinpitämättömyyteen. Lisäksi lausunnossa todetaan, että Suomi voi antaa eteenpäin omia myönteisiä integraatiomallejaan.

Suomessa romanikysymysten kanssa työskentelevien viranomaisten ja järjestöjen edustajien tulisi yhteisvoimin olla aktiivisia ja vaikuttaa siihen, että Suomen hallitus asettaisi tavoitteekseen osallistua Euroopan Unionin tasolla romanien syrjinnän vastaiseen työskentelyyn. Tavoitteena tulee olla EU:n jäsenmaille laadittu yhteinen Romanipoliittinen Strategia, jota Euroopan romanien kansalaisliike on ajanut jo pitkään. Pohjapaperi tälle on jo olemassa Euroopan Parlamentin hyväksyttyä vuonna 2005 Euroopan romaniväestön aseman kehittämistä koskevan suosituksen. Romanikysymys on ratkaistava kokonaisvaltaisesti yhdessä koko Euroopassa siten, että myös romanien lähtömaat ovat aktiivisesti mukana työskentelyssä.

Suomesta käsin Romanian romaneiden asemaan ja ongelmiin tulee puuttua täällä tehdyn humanitaarisen avun lisäksi antamalla tukea ja kannustamalla sikäläisiä paikallisviranomaisia ja kansalaisjärjestöjä romanien aseman parantamiseen kotimaassa. Kestäviä tuloksia voidaan saavuttaa vain rakenteisiin vaikuttamalla, syvälle tapojen ja ilmiöiden syihin pureutumalla. Kehittymisen tulisi perustua ennen kaikkea romaniyhteisön omiin vahvuuksiin ja sisäisiin voimavaroihin (empowerment). Liiallinen puuttuminen yhteisön luonnolliseen kehitykseen voi muuttaa yhteisön kokonaan yhteiskunnan tuesta riippuvaiseksi, ammattiauttajien asiakkaaksi. Yhteisöjen sisäisen toimintapotentiaalın aktivoitumisen tulee olla lähtökohtana romanipolitiikan toteutuksessa. Suomi voi olla tiennäyttäjä vähemmistöpoliittisia käytäntöjä tarjoamalla, koska erityisesti romanikysymyksiin on paneuduttu meillä vuosikymmenien ajan. Suomella on malleja asumisen, lasten esiopetuksen ja koulutuksen sekä ammatillisen aikuiskoulutuksen aloilta, jotka ovat sovellettavissa myös muualla Euroopassa.

Romanien integraatio ei ole missään maassa monessakaan suhteessa onnistunut vaikka Euroopan Unionin rahoitus on kasvanut ja kolmas sektori on ollut aktiivinen. Syynä ovat sekä hallintojärjestelmien vakauttamiseen ja kansallisen politiikan toteuttamiseen liittyvät ongelmat että romaniyhteisöjen sisäiset tekijät, joista osalla on passivoiva vaikutus itseohjautuvaan ongelmanratkaisuun. Romaneita ei voi kuitenkaan jättää yhteiskunnan ulkopuolelle, vaan heitä on kohdeltava oikeudenmukaisesti ja syrjimättömästi kaikilla elämän alueilla. Akuutin humanitaarisen avun lisäksi on opastettava romaneita heille kuuluvista oikeuksista ja velvollisuuksista sekä annettava neuvontaa, joka auttaa heitä arvioimaan mahdollisuuksiaan asettua Suomeen. Romanikysymys on yksi yhdenytvän Euroopan sosiaalipoliittisista haasteista väestöpohjan jatkuvasti laajetessa ja kansallisten vähemmistökyymysten lisääntyessä.

9. NÄKÖKULMIA TULEVAISUUDEN TOIMINTATAPOIHIN

Ongelmien ratkaiseminen

Rom po drom-projektin yksi päähavainnoista on, että Romanian romanien ongelmat voidaan kestävästi ratkaista vain Romaniassa. Tämä edellyttää voimakasta panostusta poliittiseen toimintaan Romanian lisäksi myös muissa EU:n jäsenvaltioissa.

Ilmiön kehittyminen

Vapaa liikkuvuus on EU:n pääperiaatteita. Niin kauan kuin Romanian romanien kurjistuminen jatkuu, he hakeutuvat Euroopan maihin ja myös Suomeen. Heidän läsnäolonsa Suomessa lienee pitkäaikainen ilmiö.

Katutyön merkitys

Rom po drom-projektin kokemusten mukaan ilmiön hallinta Helsingissä edellyttää katutasolla tehtävää työtä haittojen vähentämiseksi ja välittömän humanitaarisen avun antamiseksi. Katutyössä tulee antaa tarvittavaa tietoa, auttaa ristiriitojen selvittämisessä sekä tarjota akuuttia apua. Kyse on ihmisoikeudellisten perusasioiden toteutumisesta.

Palvelujen mitoitus

Palvelujen lisääminen johtanee kerjäläisilmiön laajenemiseen ja hallitsemattomuuteen. Toisaalta sivistysvaltiossa ei voi olla mahdollista, että kadulla synnytetään, sairastetaan tai kuollaan.

Asuminen

Yksi kriittisimmistä kysymyksistä on Romanian romanien asuminen. Tällä hetkellä he majoittuvat etupäässä nopeasti kyhättyihin leireihin. Seurauksena on vakavia turvallisuus- ja terveysongelmia. Esimerkiksi tulipaloriskit ovat suuret kylminä vuodenaikoina. Saniteettitilojen puute johtaa ympäristön siisteys- ja terveysongelmiin. Tämänkaltaiset asiat tulee voida ratkaista.

Leirien purkaminen ei kuitenkaan näytä kestävältä ratkaisulta, ellei pystytä osoittamaan vaihtoehtoisia järjestelyjä. Tällainen voisivat olla esimerkiksi valvotut leirintäalueet, joissa saniteettikysymykset voidaan järjestää ja keskeisimmät turvallisuusasiat valvoa.

Kerjäämisen kieltäminen

Julkisessa keskustelussa on nostettu esiin valmisteilla oleva kerjäämisen kieltämisestä koskeva lainsäädäntö, johon sisältyy tasavertaisuutta koskevia ongelmia. Laki mm. kohdentuu käytännössä vain yhteen väestöosaan. Lisäksi kerjääminen on vain yksi Romanian romanien ansaintatavoista. Projektissa tehtyjen havaintojen perusteella on syytä olettaa, ettei kerjäämisen kieltäminen poistaisi ongelmaa vaan synnyttäisi laittoman ja aggressiivisemmän kerjäämisen ilmiön. Lisäksi painopiste saattaisi siirtyä muuhun rikolliseen toimintaan. Tämä lisäisi tuntuvasti poliisi- ja muuta viranomaisyhtöitä.

Ihmisoikeudet

Romanian kerjäläisilmiö sisältää syvän ihmisoikeudellisten kysymysten problematiikan. Siihen liittyvää keskustelua tuleekin jatkuvasti pitää yllä yhteiskunnan eri tasoilla. Asiaa koskeva avoin ja asiantunteva keskustelu on välttämätöntä Romanian romanien ihmisarvon puolustamiseksi ja kärjistyneen vastakkainasettelun estämiseksi. Romanian ja valtaväestön yhteenotot ovat kärjistyneet väkivaltaisuuksiksi esimerkiksi Italiassa, Espanjassa ja Ranskassa.

Humanitaarinen tuki ja akuutti apu

Vaikka romanien tilanteen kestävämpi ratkaisu tapahtuu lähtömaiden oloja parantamalla, Helsingissä on myös toimittava akuuttien ongelmatilanteiden vähentämiseksi. Rom po drom-projektissa tehdyn työn pohjalta voidaan etsiä toimintoja, jotka vaikuttavat tilanteeseen myös yksilötasolla. Tavoitteena on jatkossakin pitää yhteyttä katutasolla Romanian romaneihin ja mahdollisesti muuhun liikkuvaan väestöön. Viranomaisten tehtävänä on tarjota lakisäateinen välitön apu jokaiselle Suomessa oleskelevalle henkilölle. Ongelmia kuitenkin syntyy, kun ulkomaan kansalainen tarvitsee apua ei-akuuttiin ongelmaansa eikä hänellä ole lain mukaista oikeutta avun saamiseen. Vaikkei avun tarve ole äkillisesti syntynyt, se on silti usein välitön. Liikkuva väestö on usein sovittujen käy-

täntöjen ulkopuolella. Heiltä esimerkiksi puuttuu terveydenhoitoon oikeuttava eurooppalainen terveyskortti.

Romanityön jatko

Helsingin Diakonissalaitos jatkaa työskentelyä Romanian romanien parissa katutasolla kesän 2010 ajan omin varoin. Sen jälkeen on neuvoteltu toiminnan jatkamista siten, että mukana olisivat Helsingin kaupungin sosiaalivirasto, Kirkkohallituksen (Kirkon diakonia- ja yhteiskunnallinen työ) ja Helsingin Seurakuntayhtymä. Uuden projektin tavoitteena on perustaa kaupungille kohtaamispaikka, jossa liikkuvaa väestöä voidaan tavata kahviloiden ja muiden satunnaisten paikkojen sijaan. Työ on sosiaalityötä, informaatiota sekä akuuttia humanitaarista apua mm. äkillisissä sairaus- tai muissa hätätapauksissa. Projektissa myös vaikutetaan verkostoissa liikkuvan väestön asemaan sekä yleiseen asenteeseen heitä kohtaan. Tavoitteena on tehdä tiivistä yhteistyötä kaikkien liikkuvan väestön parissa toimivien sekä romanien itsensä kanssa.